Ч. 94. Львів, четвер, дня 14. жовтня 1915. Рік I

Українське Слово

Ціна примірника 6 сот. На провінції 8 сот. В занятих територіях 4 коп.

Услови передплати у Львові:

На рік . . . . 18·— К.
„ півроку . . . 9·— „
„ чвертьроку . . [illegible] „
„ місяць . . . [illegible] „

В краю і державі:

На рік . . . . 24·— К.
„ півроку . . . 12·— „
„ чвертьроку . . 6·— „
„ місяць . . . 2·40 „

За границею:
В Німеччині . . 28 мар.
В Америці . . . 8 дол.
В инших держав. 40 фр.

Реклямації вільні від почтової оплати. Рукописі приймаєть ся лиш оплачені, а звертаєть ся тільки важнїщі і застережені.

„Українське Слово“ продають всї бюра по цїлім краю.

Адреса: Редакції й адміністрації: Львів, Руська 3. Експедиції: Бляхарська 11.

Ціна оголошень:

За оголошення числимо за одношпальтову стрічку або її місце 20 сот. Надіслане 50 сот. за стрічку, в оповістках 40 с., в редакційній части 60 с. Повідомлення про вінчання, заручини і т. п. 1·50 К. за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 сот., найменше 60 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошення за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

Політична, економічно-суспільна й літературна ґазета. Виходить що-дня рано.

Минаючи убогі села...

(с) Стоїть перед моїми очима безмежний смуток виселених сіл, опустїлих хат, буряном зарослих огородів та занедбаних піль.

Сумують повдовілі хати і осиротїлі поля — бо їх ґаздів погнала доля в далекі світи.

Одні наполохані указом ґенерал-ґубернатора — репродукованим всякими начальниками та комендантами на свій лад — зібрали що було під рукою і пустились в далеку невідому дорогу. Других — а було їх десятки тисяч — забрали »работать«, — силою нагайки заставили їх копати шанцї та робити »проволочныя загражденія«. Дехто протестував несміло, відповіли йому нагайкою, хто противив ся голоснійше, того нема між живими, лиш десь у лузї остав по ньому одинокий слїд: легко зрита земля, що покрила тіло знасилуваного австрійського горожанина. І копали наші бідні люди стрілецькі рови для ворожих військ. А славні царські війська у свойому відворотньому поході відступали в зад з одної лінії ровів до другої, а перед ними відступали нагайками биті наші мужики і опинили ся поза межами Галичини. — Була в тому велика і тиха трагедія. Мужики бунтували ся, їх стріляли та вішали. Мабуть нїяка історія не занотує тих жертв московських насильств; лежать вони в сирій землї, одні подалік від ровів, які копали їх братя, другі близько, бо тих суджено »для приміру«. — Ще инших, а тих було сотки тисячів — виганяли з села з дітьми, з худобою і гнали перед собою, підганяли »прикладами«, а в хвилї відпочинку говорили їм про царську ласку, яка в скрутну годину не позабула спасти »бідних Русінов« від »кровожадних ґерманцев« та »стричколюбних австрійців«. — Помандрував народ зі своєї землї, від рідньої хати, помандрував заманений хитрістю, або зневолений насильством — помандрував під проводом православних лотрів попів або під охороною козацьких конвоїв. Пішла від рідньої землї, ще одна партія: непоправних мазепинців зреєстровали московські аґенти, а караульні відділи гнали етапом без милосердія, без віддиху, далеко-далеко в Сибір. І тому приходилось менї минати виселені села, овдовілі хати. осиротїлі поля....

Відступаючі російські війська забрали і знищили все, що звичайно забирає і нищить війна. Ще більше. Жестокість і безоглядність ворога заподіяли те, що наші села чим далї на схід, тим більше запустіли, як з одного боку пішов з огнем майже весь матеріяльний добуток, так з другого боку ми потерпіли ще більшу народню втрату в найцїннійшому народньому матеріялї — в людях, яких Москалї погнали перед собою.

З вістей, які до нас долітали окружними дорогами, або й від тих, яким вдало ся чудом спасти ся від Москалїв та передерти ся через боєву лінію назад — дасть ся зложити повний образ трагедії яку пережило і переживає українське селянство в Галичині. Поперід всього можна ствердити, що більшість дітей та стариків не видержала тої мандрівки народів. При болотняних шляхах, якими посували ся табори наших людей виросла не одна могила, яка покрила собою тіло бездорожньої, невинної жертви війни, що виправила ся у кращий світ, хоть не виділа »фронтової« служби....

Найдений салдатський лист малює ту картину яркими красками.

»Дороги завалені людьми та нужденними підводами. Збідовані конята з трудом волїчуть по болоті вратоване на возї добро. Крик дїтей, плач жінок, проклони хлопів. А в середину того табору вїздили відступаючі трени та артілєрія. Що пару кроків лежить труп в придоріжньому рові. Тут дитина, там жінка або обезсилений походом старик...«

О много страшнійше і болючійше діткнув тей удар визволену українську територію. Холмщина, Волинь та Полїсє майже пусті. З Холмщини більшість православного населення вимандрувала так само з околиць Володимира волинського, Грубешева і ин. Царська ласка і козацька нагайка погнали їх теж в глубину Росії болотняними дорогами, при котрих не один з них поклав ся на вічний сон.

Вертають на нашу землю помонгольські часи, або страшні днї »руїни«, коли то сотки миль стояли пустарями.

Ми матеріяльно знищені. Се не дасть ся затаїти ані направити — комунїкатами,...

В наслїдок селянської руїни богато шматів нашої землї стане пусткою. Ми м у с и м о їх заселити.

Російські часописі принесли вістку про поселеннє Галичан на Сибірі. Може воно нинї ще лиш в кругї проектів та не виключено, тим паче на случай проґрання Росії, коли частина українських земель опинить ся вні кордона московської держави, що сї проєкти перейдуть в сферу дійсности.

Наш нарід піде заселювати »широкую неисхидимую Сибір«. Атже в Росії в часї мира одно з найживотнїйших питань було заселеннє Сибіру.

Тому для Росії мимо всього здоровий людський матеріял є вельми цїнним і пожаданим артикулом.

Заселити Сибір — значить зробити Росію більшою, сильнїйшою, богатшою і то не лиш на ґеоґрафічній карті.

Вже доси спрямувала там Росія кольонїзацію з України, а навіть в часї мира старала ся заманити туди наших затуманених москвофільством галицьких селян аж над далекий Амур, де вже живе около ½ мілїона українських кольонїстів. А доля їх ясна — скорше чи пізнїйше потонуть в російському морі. Та тут мабуть не вдїємо нічо, покищо нема сили, щоби зарадити лихови. — За те треба нам поглянути довкола себе на

близші нас широко вилюднені простори. Суспільно-економічно життє йде своїм нездержаним ходом. В нинїшнїх часах в середній Европі пустка не вдержить ся довго. — Маємо вже нинї певні відомости, що опустілі українські села в Холмщинї обсїла мазурська

Чужі гроші справлять тут филї чужого елементу — бо то нинї, не часи, що за »руїни«. коли всюди землї було подостатком. Треба взяти й те під розвагу, що простори, о які нинї розходить ся, лежать близше заходу.

Тому розглянъмо ся за поратунком.

Маємо велику американську еміграцію.

Колись нужда прогнала їх з рідного краю, нинї вони моглиби край поратувати.

Український фармер заселює Канаду, тисячі робітництва наповняють Злучені держави, Бразилїю, Аргентину, Боснію а навіть Австралію. Народньою конечностию стане по війнї щоби сотки тисяч наших людей з мілїонами капіталу стягнути назад до опущеної вітчини. Вже тепер можнаби зачати між нашими емігрантами сильну агітацію за поворотом до старого краю. Не треба бути фантастом-оптимістом, і вірити в модерну загальну вандрівку народів. Природна річ що тяжко нпр. фармерови покинути свій новий край.

Та є богато наших людей, яких держить в Америці лиш заробок, людей, які своїм капіталом свобідно орудують, для яких вигляди на [illegible] будуть по війнї в своїм краю зовсім не менші, як в Америці. Особливо треба мати на гадці наших білих невільників примираючих на плянтаціях Аргентини і Бразилії. Вже тепер повинні наші народні українські організації в Америці підняти в сїй справі відповідну акцію. Ходить тут о справу нашого народнього істнования головно на окраїнах. Тож робім поки час, поки ще наші окраїни можуть бути нашими!...

З життя визволених земель.

Устрій.

Землї здобуті на Росії, як відомо, союзники поділили між себе, — північні части стоять під управою Німеччини, полудневі під управою Австрії. Обі сторони заводять у своїй територі незалежно від себе свої організації.

Основи австрийської ц. і к. військової управи на занятих територіях оголошено 14. вересня 1915. Вся законодатна і виконуюча власть в окупованих територіях є прерогативою Цїсаря; з припорученя Цїсаря виконує сю власть головний вожд армії і підлягаючий йому генерал-губернатор. На основі 43 артикулу гагської конвенції 1913 р. в окупованих краях обовязують дотеперішні закони; зміни переводять ся тільки в конечній потребі з огляду на потреби війни.

Осїдком генерал-губернаторства були спершу Кельци, тепер перенесено його на постійне до Люблина. Генерал-губернаторство ділить ся на чотири секциї: військову (президія, жандармерія, інтендантура, рахунковість), адмінїстрацийну (політичні справи, поліція, школи, санітарні справи, промисл і соціяльно-політичні справи, хліборобство, ловецтво, дороги, гірництво, податки), судівничу (карні і цивільні справи) і вивідуючу. Генерал-губернаторству підлягають команди округів і місцеві самоуправні органи.

Округи замешкані Українцями, є такі: Білгорай, Замость, Красностав (в части), Любартів (в части), Томашів, Грубешів і Холм. Всїх округів є 27.

Комендант округа (штабовий офіцер) у своїм окрузї є одиноким рішаючим, повновластним і одвічальним начальником; при команданті є його заступник й адютант. Команда округа сповняє вимір справедливости й адмінїстрацію в окрузї. Суд команди рішає у першій інстанції, (від нього отже є можливий відклик до найвищої інстанції — ген.-губернатора); для громадських судів суд команди є другою інстанцією, так у справах карних як і цивільних. Керму судейських діл веде вищий авдитор, іменований управителем суду.

Адміністрацийну власть в окружній команді веде »кермуючий цивільний комісар«, при якім є двох або трох політичних урядників, окружний інжінїр, лікар, ветеринар, окружний інспектор шкіл, референт хліборобства, референт ловецтва, двох фінансових урядників для прямих податків, оден урядник для посередних податків, рахункові і манїпуляційні урядники і перекладчики.

Як місцеві самоуправні органи урядують для адмінїстрації начальники громад (війти), для судівництва громадські суди. Громади лишають ся у дотеперішних границях.

Основні горожанські закони (свобода переходу, особиста свобода, домашне право, листова тайна, право вборів, свобода преси і ін.) підлягають обмеженям російського воєнного і виімкового стану.

Урядовою мовою ц. і к. команди разом з цивільними урядами, придїленими до неї, є німецька мова. Але у зносинах з населеннєм уряди мають уживати його рідної мови. Права української мови застережено сими словами:

»Тісамі права, якими надїляєть ся польську мову, при урядженю управи в українських околицях прислугують українській мові. Робить ся заходи, щоби у зносинах з українськими сторонами уживано української мови і щоби мешканцї українських громад перед ц. і к. командами і властями в кождім часї могли шукати і знаходити право у своїй мові Тимсамим признаєть ся уживаннє кириличної азбуки, яку у виключно польських околицях знесено разом з уживаннєм російської мови«.

Загальні приписи забезпечують уживанне рідної мови населення спеціяльно:

1) у публичних оповіщенях побіч німецької мови;

2) що уряди приймають письма і подання у сїй мові так, як у німецькій;

3) що громади і громадскі суди мають свободу вибрати собі мову урядовання і означити обсяг, у якім буде уживати ся друга мова.

Торговля.

Щоби поширити промисл і торговлю у занятих землях, генеральне-губернаторство тих земель устроїло вивідуючі бюра у Кракові і Пйотркові. Бюра дають інформації в торговельних справах, вказують про запотребованне поодиноких округів, про місце збуту і ин., взагалї ведуть посередництво у тих справах. Бюра видають також пашпорти для виїзду у торговельних справах. Українські округи в Холмщинї (Томашів Грубешів, Холм, Білгорай, Замость, Красностав, Любартів) належать до компетенції бюра в Кракові.

Краківське бюро видало інформацийну брошуру про відносини в занятих землях »Die wichtigsten Bestimmungen in okkupierten Gebieten; брошура коштує 1 К. 6 с. з пересилкою; адреса: Auskunftstelle des k. u. k. Militärgouvernements, Краків, ул. Гертруди ч. 12.

З сею справою повинні познакомити ся наші торговельні круги, особливо що як раз для них дають ся значні полекші для виїзду. Звернути треба увагу, що оба бюра мають видати у недовгім часї виказ австрийських фірм, що бажалиби війти у зносини з окупованими територіями, — наші торговельні фірми повинні також знайти ся у тім виказї.

Виїзд до окупованих країв.

По звичайним пашпортовим зарядженям виїзд до окупованих країв з Австрії є дозволений тільки за візум найвищої команди армії (етапної найвищої команди) або міністерства війни або одного з визначених ним пашпортових бюр (в Кракові і Границі).

Для виїзду в торговельних справах вийшов овремий роспорядок: коли інтересований викажеть ся як заступник якогось промислового підприємства і дістане візум »вивідуючого бюра« (Auskunftstelle, Краків, ул. Гертруди ч. 12.), то не потребує вже мати візум тамтих властей. Вивідуюче бюро дає візум на приписанім формулярі; на нім мусить бути також підпис промислової власти, в якої окрузї знаходить ся фірма, і візум відповідної торговельної і промислової палати.

УРЯДОВІ ВОЄННІ ЗВІДОМЛЕННЯ.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

з дня 12. жовтня 1915.

На сербськім фронтї.

На цілім балканськім фронтї наш похід вперід робить дальші поступи. Місто та кріпость Семендрія вчера здобуті.

На східнім фронтї.

На західнім фронтї Двинська здобуто два неприятельські становиска на захід від Ілукстн на 2½ кільометровім фронтї. Полонено 3 офіцерів і 367 жовнірів та здобуто оден машиновий кріс. Російські протинаступи відкинені. Неприятельска кінница під Єзерцями покинула поле битви.

На західнім фронтї.

Відкинено два частинні протинаступи на рови на південний захід від Loos, відібрані 8. с. м. Сильнїйші наступи на фронт почавши від Neuville заламались місцями серед великих неприятельських втрат. Тільки в двох малих місцях дістались Французи до нашої найбільше вперід висуненої лінії. Також і в Шампанії французькі атаки по обох сторонах Tahure покінчились болесним відкиненнєм неприятеля, котрий мимо сильного артилерійського приготовання не осягнув користей в терені.

НАЧАЛЬНА УПРАВА АРМІЇ.

ЕВРОПЕЙСЬКА ВІЙНА.

Безуспішні російські наступи на бесарабській границі.

В послідних днях розгорілись були завзяті бої на бесарабсько-буковинській границі. Москалі рішили були за всяку ціну проломати австрійську боєву лінію, щоби тим способом хоть в части показати світови, що заповіджена офензива прецінь приносить хоч би малі успіхи.

На північний схід від Чернівців та на бесарабській границі розпочали Москалі 4. с. м. сильний наступ. Пекольна канонада тревала через чотири дні, — а найбільшою була вона на австрійські становиска недалеко румунської границі. Відтак приступили Москалі до загального наступу, щоб промостити собі дорогу через Прут. Австрійська артілерія взяла острілювати сильно першу лінію російського наступу, та принесла йому болесні втрати.

Рівночасно розпочали Москалі наступ на австрійський центр на бесарабській границі. Після довшого артілерійського приготовання перейшли неприятельські полки в 16 рядах до атаку, кидаючись на наші становиска. Хоть огонь нашої артілерії та машинових крісів сильно проріджував російські лінії, мимо сього нові ряди йшли до атаку знова.

Борба тревала шість годин з тим самим напруженнєм. Вкінци переконались Москалі про безуспішність своїх наступів, та покинули досвіта поле битви, після чого наша артілерія знищила неприятельські окопи. При сім оден козацький полк вістав цілковито знищений. Перед австрійськими окопами лежать цілі гори трупів Москалів, та тисячі ранених. Як велику вагу привязував неприятель до сего наступу, слідує вже хотьби з сього, що на розмірно короткому фронтї атакувало три дивізії піхоти та козаків.

Не обійшлось при сьому без неприятельських воздушних наїздів на Чернівці. Тричі зявились над містом російські літаки. Разом кинули вони 24 бомб. Населеннє приглядалось сьому наїздови зовсім супокійно, — а кинені бомби не заподіяли ніякої шкоди.

Болгарія по зірванню дипльотичних зносин в почвірним порозумінням.

Болгарська преса живо займаєть ся зірваннєм дипльоматичних зносин з почвірним порозумінням. Не тільки правительственні органи, але і часописї інших партій, навіть русофільських, відчувають вдоволеннє та полекшу, ізза сього, що Болгарія відважила ся на рішучий крок, та освободилась від своїх опікунів, головно від Росії. Правительственна часопись »Echo de Bulgaria« пише: Болгарія не може посвятити свого єствовання почвірному порозумінню ані ізза вдячности, ані сентиментів. Вона хоче жити, — і то жити повною свободою та політичною независимостю. Коли хто на Балкані працював в користь Німеччини, то тільки почвірне порозумінне.

»Народні Права« пишуть: Болгарське правительство хоче національне питаннє на Балкані розвязати на мирній дорозї. Коли події розвивають ся інакше, не треба за се винуватити Болгарії, тільки тих, котрі хотїли вдержати рабство та неволю у нас і на дальше.

Соціялїстична часопись »Народ« пише: Ми є переконані, що Росія хотїла викликати у нас домашню війну. В тім случаю осталаб ся Болгарів на ласці і неласці Росії.

Русофільський »Прапорец« каже, що почвірне порозуміннє повинно було старатись полагодити справу мирно, щоб вдоволити Болгарів. Якийнебудь оборот возьме тепер справа — ми є свято переконані, що справедливість є по нашій сторонї, та що ми з остаточної світової війни вийдемо побідниками.

Виздоровленнє грецькою короля вратувало Грецію.

Роттердам. З Атен доносять: Окруженнє короля Константина заявляє, що найвищим щастєм Греції є, що король в так для краю тяжкій хвилї виздоровів. В дни проголошення мобілїзації лежав він знов в ліжку, бо рана після операції відновила ся. Але вже кілька днів опісля король приняв на авдієнції нове правительство. Недвозначно вже стверджено, що почвірне порозумінне всю свою надію на виступленнє Греції покладало на недугу короля. І дійсно почвірне порозумінне своє частинне поводженнє в Греції має завдячувати сьому, що король ізза недуги не міг утворити нового кабінету.

Грецько-болгарське порозумінне.

Будапешт, 11. жовтня. З Софії доносять: Грецький посол Равм заявив президентови міністрів Радославову з припорученя свого правительства, що нове грецьке правительство держить ся засади оружної невтральности, і стараєть ся о се, щоб між Болгарією а Грецією були й на дальше сусідські та приязні відносини. Радославов приняв сю заяву в імени правительства до відома.

Болгари взяли російське підводне судно!

Софія, 11. жовтня. До пристані Варна притягнено російське підводне судно. Машини є знищені, залога пропала. Підводне судно направить ся, та вцїлить ся до складу болгарської фльоти.

„Неприятельські“ підводні судна біля Криму.

Кольонія, 11. жовтня. Російський ґенеральний штаб доносить: Біля кримського побережа появились неприятельзскі підводні судна. Наша фльота є за ними в погони. По приватним донесеням швайцарських часопитей з Петербурга, — звідомляє »Новое Время« про втрату одного російського кружляка та цілого офіцерського корпусу.

Отверезїннє в Греції.

Атени, 11. жовтня. Міродайна преса заявляєть ся за порозумінням з Болгарією, та вказує на се, що прямо конечною річю є урвані за Веніцельоза зносини знов навязати.

Часописї, що стоять в близьких зносинах з правительством заявляють, що мобілїзація супроти теперішнього положення була конечною. Одна часопись називає мобілїзацію великим блудом, бо болгарське правительство зложило Греції заяву, що Болгарія не мобілїзує проти Греції. Колиж мимо сього оголошено мобілїзацію, то через се наразилась Греція тільки на закид легкодушности зі сторони Болгарії.

Дещо з минувшини Солуня.

На полудневому сході Европи є тепер три важні міста: Царгород, Білгород і Солунь. Значіннє Царгорода по всї часи було чимале, слава Білгорода стала по всему світу ізза крівавих подій, що мали там місце або жерело в останніх півторадесятці літ, а Солуневи привертає давну славу війна на Балкані і наступ військ в його сторону. На побережу солунської пристані розтаборились тепер ворожі війська, а в місті розсїли ся їхні штаби.

Солунь стане третьою в ряду операційною точкою при здобуванню Дарданелїв. Варто проте близше пізнати се місто, пригадати собі його минувшину.

Само місто Солунь положене над просторою пристаню, над якою взносить ся в виді степенїв (терас). Коли глядіти на нього від пристані, то воно виглядає неначе город, в якім серед темної зелені мріють білі дімки з червоними кришами та білі — білесенькі, стрункі мінарети. При вступі до міста стоїть кругла вежа »кервавою« звана, збудована звісною колись на весь світ з торгового руху Венецією як знамя власти, могучости.

Солунь вважав ся до недавна побіч Атен місцем, де збереглись ся найкраще памятки старини. Тепер має він вже мало слідів історії, а приняв вигляд новочасного міста. Середні віки нагадують лиш заулки на окраїнах міста, де можна побачити дімки з 15, та 16 стол. Замітні вони тим, що прямо купають ся в зелені та мають великі в улицю далеко заходячі бальконі. Тай студні одноманітним шепотом розказують ще про славу міста в давнину.

Солунь се стовпище балканських народів. На 190.000 всіх мешканців припадає там найбільше жидів, що в часах інквізиції втікали сюди з Іспанії, та досі говорять іспанським жарґоном. Опісля числом найсильніщі тут Греки та Турки.

Місто се оснували та укріпили Греки та назвали »Терма«. Через яких два тисячі літ було воно сильним стратеґічним забороломь. До четвертого віка пер. Хр. мало про нього згадувала історія. Доперва король макед. Кассандер перебудував місто та назвав на честь своєї жінки »Тессальоніке«. Друга традиція догадуєть ся знов, що сю назву надав містови макед. король Филип II. в нагоди побіди над Тессалійцями.

Завдяки корисному положенню місто Сальоніке, по Славянське »Сулунь« стало одним з найбогатших і найзначніщих торгових осередків в тамтій околиці.

Коли Римляни здобули Македонію (146 р. пер. Хр.), став Солунь осїдком намісництва, кріпостю і торговельним етапом при дорозї з нинїшнього Дураццо (в Альбанії) в Царгород.

Християнська віра знайшла тут численних поклонників, до яких вислав апостол Павло два листи. Зі Солуня мали вийти також просвітителї Славянщини св. Кирило і Методій.

З часом Греки відзискали володіннє над сходом і тоді Солунь став одною з найсильніщих кріпостей цивілїзації, розцвив ся та успішно провадив війни з Болгарами та малоазійськими племенами. Коли 1204 р. Царгород знов підпав під володіннє Римлян і Французів, тоді через двайцять літ був Солунь столицею независимого цісарства. Коли Греки знов відбили Царгород, скінчила ся самостійність Солуня.

Однак ані Греки ані пізніщі завойовники Солуня — Венеціяне не вдержали його у своїй власти, бо 1430 р. заняли його Турки. У балканській війнї припав Солунь знов Греції.

МІНІЯТУРНИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Лист з поля.

Дорогий Друже!

Твоє письмо із сьвіта дуже врадувало мене. Цікаво тобі знати, ак живу. Чудесно! Лежу в ямі (себ-то в »декунку«) до гори плечима (не животом!) і в такій стратеґічній і тактичній позиції пишу листа до тебе. Запевне хочеш знати, де я є? Будь ласка, заглянь до »Укр. Слова« з . . . і у военному звідомленню, в другому відступі а першій стрічці найдеш місце мойого пробування.

Не музик я, тому й не все подобаєть ся мині музика гармат. А гармати тут грають. І видно їх і чутно. Притисну ся тоді брате, до сирої землиці та так заслухаюсь в ту колись дивну, а тепер таку буденну музику, що й не бажаєть ся мині слухати ні Менцінського, ні Каруза, ні навіть фортепяну на концерті українських саминаристок.

Вечером сиджу, чи там лежу у »хаті«, до якої завіває західній вітер через двері, зроблені із »Munitionsverschlag-у«. Лоєва свічка, що стоїть на клинку, все дає мині про те знати. А на полиці у мене всяке добро: мясо, консерви, масло, мід, яблока, вино, рум, коняк і т. д. все те, про що так газардово мріяв, коли »студіював« на техніці. Ось, як у мене. А коли ще чоловік до того всего закурить собі »дамеса« зївши обід з »Mehlspeis-ом«, то й не має иншого бажання, як таки зараз — забратись до дому. Тут, друже, як не бігаєш, висолопивши язика аж на »патронташ«, то лежиш та й нарікаєш, що не маєш бодай десять боків, на котрих можна лежати-б, а тільки три. А від того, що все треба підперти голову кулаками, так болить, що аж ніяково. Та коби голова хоч давня була, в якій все таки трималиcь бодай sinus-и та cosinus-и. Та, де там? Добре, що не забув ще, де родив ся та де ходив до школи.

Підчас побідного входу до Золочева купив я »Die Wasserturbinen«, та як перший раз взяв ся читати, то й не замітив, як по кількох хвилинах дістав горячку. Мусів таки перервати читанне, а відтак потрохи »вчитись« читати.

А тепер вже й читаю по давному. На часописи все чекаю, та вони люблять приходити по 2, 3 або й 4 разом. От нині дістав я аж шість відразу. А як прийде яка картка раз на тиждень, то читаю її на обід і на вечеру.

Тут все »марність«. Житя представляєть ся, страх як коротке. Тому то й жити треба хоч хвилями, бо й їх може не стати. Не привик я так досі жити, не дорожив кожною хвилинкою. Може тут привчусь. На разі вдоволений, бо маю коняк. Все таки можна хоч трохи відбічи, зблизитись думками серед гроху і гуку до чогось иншого, нового, далекого, приманчивого...

Завтра берусь за будову нового »декунку-сальону«, бо »спальні« за мало, не має де гостей приймати. А самому скучно.

Здоровлю тебе щиро й сердечно
Володко М.

Бажання львівської громади до управи Ставропіґії і „Народного Дому“.

По повороті австрійських військ і властий до Львова (22. червня с. р.) засистувало наше правительство дві великі інституциї, Ставропіґію і Народний Дім, і поставило для їх заряду свого комісаря. Причини сього діла звісні. Ся управа є лиш часова і має сповняти дальше ті культурні задачі, які до тих інституцій належали. Колиж скінчить ся війна і настануть спокійні відносини, тоді буде вложене нове Ставропигійске Брацтво і утворене нове стоваришенє »Народного Дому«, котре вийде з волі української людности і відповідати ме питомим культурним потребам нашого народа.

Однак і до нинішної управи маємо ми ріжні бажання і домагання, та хочемо їх тут в імени львівської української громади висказати.

І так мала Ставропіґія від давна крім ріжних своїх цілий (як: удержуваня друкарні, видавання церковних книг, утримування старинного архіва, шкіл і др.) також задачу, старатись о потреби своєї церкви і о відповідне в ній богослуженне. Задля сего істнувала тут дяківська школа і бурса гімназиястів для висшого хору. Школа дяківська виучувала співучих хлопців наших чудових церковних мельодий, складала з них гарний хор для всіх щоденних богослужень і релігійних потреб, тай причиняла ся тим богато для піднесеня нашого обряда в місті. Але сего ще не досить! По скінченю тої школи йшли вихованки в край як фахові дяки і піддержували в ріжних сторонах правильний церковний напів. Тим сповняла Ставропіґія віддавна свою добру місию і в нашім місті і в цілім краю. Щобиж відповісти також вимогам музичної публики, удержувано в окремій бурсі музикальних учеників, котрі образовались на полі висшої музики і давали в неділі і свята на литурґіях дуже красний хор. І се зовсім зрозуміле! По всіх більших містах старають ся доми божі підносити свої богослуження до вимог артизму. У Відни оголошують ся наперед в часописях ріжні релігійні концертові композиції, які будуть в неділі і свята в косгелах і церквах (не виймаючи гр.-кат. церкви св. Варвари) виведені. Подібно збирають й лат. костели у Львові хори співаків і артистів, платячи їм нераз за се, щоби дати публиці щось красщого і артистичного. Не дивно, що і ми не могли оставати позаду. Так станули у нас церковні хори: ставропіґійський при волоскій церкві, бурса »Народного Дому« для преображенської церкви, хор святоюрської дяківської школи для престольної церкви, хор духовної семинариї, а навіть творились деякі приватні хори при ріжних стоваришенях. Се було культурною потребою нашої громади, і львівська громада має право домагати ся, щоби такий стан був в волоській і преображенській церкві і на дальше вдержати. Ми не можемо допустити, щоби наш обряд, місто підносити релігійного духа, сходив на якесь позорище і відтручав людий від церкви.

На жаль, обі згадані церкви стали від якогось часу правдивим позорищем. Се стало ся в той спосіб, що ставропиґійська дяківська дяківська бурса розлетіла ся, так що не лишилось в ній ні одного хлопця. Подібно устали бурси для гімназиняльних співаків, і обі міські церкви лишили ся тепер буквально без ніяких дячків або співаків. Сю річ опишу докладнійше. В ставропиґийській церкві остав ся лиш о д и н дяк без ніякого помічничого дячка. В будні дни співає він лиш с а м о д и н і услугує священикам при читаних службах. Тай в неділі і свята зачинає співану літургію сам, а лиш опісля прилучують ся до него ще

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

НАД ГОРІШНОЮ СТРИПОЮ.

Перший день відпочинку У. С. С.

(Кінець.)

Засіли до стола. Се перший раз в історії стрілецтва в полі лучило ся таке, що старшина обох куренів засіла при однім столі. На першому місці сидить полковий отаман Коссак зі своїм спокійним козацьким лицем, з котрого бє певність себе так потрібна провідникови. А біля нього сидять згадані сотник Роман Дудинський і отаман Василь Дідушок та Сень Ґорук, для котрого кромі приказу і його сповнення цілий світ не істнує і брат Василя, Петро Дідушок, що немов уродив ся на доброго адютанта, такий живий, голосний і всюди присутний і сотник др. Омелян Левицький, такий відважний у війні, як адвокат у тверджених рекурсу [illegible] лучило ся на патрулі серед [illegible] загнати ся аж так далеко, що почув за два кроки від себе [illegible]: »Съ какой роти?« і тільки довгий плащ не допустив до того, щоби ся весела пригода не замінила ся в сумну) і лагідний сотник Андрій Мельник, з апостольським лицем, для котрого нема ситуації, в якій би він »втратив голову«, і молоденький четар Яримович, »панночкою« званий, та хорунжі Яремкевич та Ґаванський і старші десятники Матчак, Соловчук, Берегуляк (провідник сотні) Яремич, Калинець, Петро Пасіка і полковий писар др. Новаковський, котрий так завзято працює в полковій канцелярії, як початкуючий адвокат у своїй; його найбільша радість — давати хлопцям відпустки і як би так від нього се залежало, то вже давно не було би в полі ні одної чети; а дальше спритний адютант Суховерський і сотник Дмитро Вітовський »міністер заграничних справ другого куріня«, котрий ніяким чином не хоче бути курінним отаманом і лікар другого куріня др. Авґустин Беляй, що скрізь виступає зі стрілецькою відзнакою і завзято боронить Стрільців перед чужими, — і молоденькі дуже симпатичні четарі Кучабський, оден з найздібнійших офіцерів стрілецьких і Гнатевич, оден з найвідважнійших і серіозний сотник Осип Будзиновський, знаменитий фотограф, полковий адютант Іванець (його рівно доброго товариша по „фаху“ Мойсейовича не було), — і хорунжий М. Креховецький, котрого я ще майже не знаю, і енерґічний четар Осип Навроцький, і згадуваний мною нераз сотник Роман Сушко, і комендант полевої жандармерії Сторожук Олекса. На боці засів лікар першого куріня др. Білозор з медиком Білецьким. Вкінці ще дехто в тих, котрі вписали ся мені на памятку так по міністеріяльному, що підписів їх ніяк відчитати не можу.

Вносять студену перекуску і напої. Молоде веселе товариство їсть пильно. Полковий отаман Коссак вносить щирий тояст на честь старшини другого куріння. Реванжують ся отаман Дідушок і сотник Вітовський. Лунає спів. Веселість робить ся загальна. Довготріваючою сальвою сміху приняло вібране товариство рівно ніжний як злобний дотеп молодого четаря Навроцького: „Товариші! між піснями не забудьте і „Пісні кадри“:

Ненюж ти мій неню, врочи мені волю,
Йди за мене служить на ту війну!..

Серед каскади сміху зробив Совий-

деякі милосердні охотники і піддержують його якось в сім труді. Але як виглядає той складаний і латаний спів! Колиж прийде часом більше священиків для відчитання літургії і один дяк не може всім видолати, то бачимо, як церковник ходить по церкві і допитує ся у жовняр і цивільних, чи не знав би хто послужити до служби Божої. Не раз лучає ся, що один священик мусить другому послужити, або що священики не найшовши нікого до престола мусять відходити дармо, щоби шукати щастя в инших церквах. А вже крайний образ бачило ся в послідним тижни, коли дяк захорів і не явив ся в церкві. Замовлені співані литургії, парастаси і акафисти не могли відспіватись.

Послідної неділі станув парох до великої литургії, а сотрудник мусів йти в крилос за дяка; опісля змилував ся один адвокат і став йому помагати, а за тим потягом ще деякі жіночки. Зайшло й таке, що не було дячків для похорону і т. д. В преображенській церкві нема зовсім дяка. На недільній літургії співають лиш принагідні волюнтарії, а в будні дни буває лиш читана служба божа при помочи паламара. Одним словом: в обох міських церквах настав такий прикрий образ, який ледви найшов би в котрім послідним селі!

Львівська громада, котра привикла від давна до чогось иншого, зачинає голосно ремтати. Обі інституції мають на ту ціль значні маєтки, а наш святий обряд виставляє ся на таке позорище! Ми забираємо тому публично голос і домагаємо ся, від кого се залежить, управильнення тої справи. Особливо жадаємо скорого отворення численної дяківської школи при Ставропигії. Ся інституція є спеціяльно церковна і задля того повинна давати передовсім для богослуження і церквей те, що й потрібне. Тай о зложеню висших хорів для обох церквей належало би поважно подумати.

Ми понимаємо, що п. комісар, занятий своїми становими обовязками, не має часу заходити на наші богослуження і приглядатись, як они відправляють ся, — що не має також часу познакомитись з ріжними нашими культурними потребами, які стоять в звязи з обома інституціями. Однак гадаємо, що було би відповідно, щоби п. комісареви були придані люди з нашої громади, котрі мали би розуміння наших справ і охоту послужити загальному добру. Тоді мало би і правительство в обох інституціях свою контролю, тай українська людність одержала би там своє. Suum cuique!

Таке зарядження є тим більше вказане, що ми бачили вже пару разів, як деякі справи полагоджувались навіть як раз проти основним цілям обох інституцій і проти інтенціям української людности. Ось попередний монастир С. С. Василянок на стрийськім передмістю був через довгі літа огнищем просвітнього і церковного життя в тій части міста; а тепер стало ся, що замість українських шкіл або захоронки, котрі служили би потребам української людности, поміщено в тім будинку польську ochronk-у. На-днях знов бачилими, що продажу ставропигійських церковних книжок одержав польський купець, а не дістали її українські фахові фірми: книгарня тов. ім. Шевченка, Достава і Ризниця. Не хочемо винуватити тут ні п. комісара, ні кого другого, бо й годі їм всего знати. Але хочемо показати на сих ярких прикладах, що в управі тих інституцій повинна мати голос українська суспільність, і що діло повинно вести ся передовсім в хосен українського народа. Тоді не буде колізий, тай справи йти муть на обопільне вдоволенне.

Львівський.

МАШИНОВІ КРІСИ.

Два великі здобутки видвигнула теперішня війна на дневне світло. Перші й з них — се німецькі та австро-угорські мерзери та тяжкі армати, котрі вже в перших днях світової війни м. р. повалили найсильнійші бельгійські кріпости, та зрівнали їх з землею.

Менше натомість звісний є загалу другий технічний здобуток, який в теперішній війні видвигнув ся на першорядне місце, — а се машиновий кріс в борбі піхотинців. Офіцери та жовніри все залюбки згадують про них, — як рішає він про судьбу не то поодиноких неприятельських відділів, — але і цілих баталїонів. Хоть би не знати як завзято боронив неприятель якесь сильно укріплене місце — вистане оден одиїський машиновий кріс, щоб неприятеля прогнати та здесяткувати. Здобутте у неприятеля одного машинового кріса значить більше, чим втрата кілька соток жовнїрів; кожний здобутий машиновий кріс вменшує відпорну силу неприятеля, бо в нинїшній війні успіхи піхоти залежать майже виключно від машинових крісів.

Для нас важним є се, що як раз на полї винаходу та технїчних улїпшень машинового кріса — Австро-Угорщина стоїть на першому місци перед иншими державами. Австро-угорські машинові кріси системи »Шварцльосе« витворює фабрика оружа в Steyrer.

Є се заслуга колишнього пільного маршалка Леопольда Шляйера ф. Поптемальгера, що вказав в р. 1903 перший на велику вагу та рішаюче значінне в битві на отвертому полї машинового кріса.

Машиновий кріс є важним помічним средством при атаках піхоти, підчас котрих повздержує огонь неприятельської піхоти, та в той спосіб улекшує приступленне до атаку своїм власним військам. Є він смертоносний не лиш для перших неприятельських рядів, але також і для резерв, бо кулї його досягають неприятеля зовсім доцїльно на 2000 метрів.

Та прямо несцїненим є машиновий кріс при дефензиві. При відкидуванню неприятельських наступів в стрілецькі рови, при острілюванню воздухоплавів вибиває ся дїяльність машинового кріса на перше місце. Будучи в змозї вистрілити на одну мінуту що найменше 500 разів, може він обняти своїм огнем цїлу околицю в 2000 метровім промірі. Офіцер та жовнїр маючи при собі таку сильну підпору та оборону набирає сили, відваги та рішучости.

В нинїшній борбі не треба всї місця на лінїї заповнювати військом; в боєвій лінїї можуть бути поважні пріви та люки чи то в наслїдок браку резерви, чи убутку жовнїра; їх місце вповнї заступить машиновий кріс.

Коли історикови нинїшньої війни прийдеть ся застановити над впливом технїки на остаточну побіду, — то на першім місци з певностю покладе він машиновий кріс. Мерзери та тяжка артилерія входять в гру тільки в рішаючих місцях, та при облогах кріпостей; маленький собі машиновий кріс, се приятель щоденного воєнного життя, щоденних сутичок, випробований помічник

дно протест одного з отаманів: »алеж, панове, кадра дуже потрібна річ!«

Як утихомирив ся сміх залунала чудова лемківська пісня:

Кедь ми прийшла карта нарокована,
Став я мого неня дошиковац.

І від тої хвилї гомоніла вже безнастанку така ясна і тепла веселість, як купіль у чистій ріці серед горячого лїта біля лип цвитучих.

— „Вітовський! посуньте кінець стола в напрямі до Козоми!“ — кричить сміючись предсїдатель стола.

— »Не можу докладно виконати приказу, бо нема перелімної призми! — влучно відтинає ся Вітовський. — Серед загальної веселости кладуть перед нього фляшку з вином, а він виконує „приказ«.

При кінцї принятття хорунжий Іванець розкладає свій апарат, щоби зробити знимку.

— »Зараз, зараз« — кричить Вітовський,— »треба в перед призидії забрати збанок з вином, бо заслонить команданта, а поставити збанок на сїрім кінцї н. пр. тут, де я сиджу!«

Серед загальної веселости збанок мандрує з рук до рук на свій кінець і опиняєть ся перед улюбленцем стрільцїв, сотником Вітовським.

О семій годинї вечером відбув ся ще спільний обід, що правда ще скромнійший від снїдання. Але веселість була, коли можливо, ще сильнїйша; тїни ночі все кидають на веселість, як на любов, якусь горячу пристрасть і немов приспішують її живчик. В обідї взяв участь старенький декан Цурковський з молодим сином, також священиком.

Чи бачили ви коли студентський комерс. Але такий, що в ньому беруть участь також зелїзні медики і спіжеві правники, у котрих пять або десять семестрів зовсїм нїчо не значить! Вся вона була і тут, одначе скріплена ще цїлком своєрідною веселістю молодих людей, що за два днї можуть найти ся в положенню, в якім не то десять семестрів, але й життє не має нїякого значіння. Цїкаві студії про нашу товарискість можна було переводити, обсервуючи скількість і якість дотепів та пісень присутних. Один единокий чужинець др. Беляй показав скількістю своїх дотепів найбільше веселого товариського виробленя. Але і наші хлопцї вміють гарно бавити ся. Ріжні строї і роди гумору зливались в гармонїйну цїлість.

Не хибло в ній і чисто віденьких тонів, ось один з них:

»Ich hab' im Leben gar kein' Freud',
Ich hab' ein Bandelwurm im Leib:
Und trink' ich Wein und trink' ich Bier
So trinkt mit mir der Bandeltür.
Und steig' ich auf den Stefansturm,
So steigt mit mir der Bandelwurm.
Darum küss' ich meine Magelon —
Da hat der Bandel nichts davon!«

Щоби з веселого звернути на поважне, то й ми маємо в собі такого Bandelwurma: недовіре себе і своєї будучности, недовіре до того, що ми щонебудь в силї добре зробити. Від хвилї, як я почав обсервувати українське стрілецтво, позбув ся я бодай одної галузи того Banderwulma, що точить нас усїх: Я вірю тепер, що ми спосібні сотворити знамениту армію і то скоро, дуже скоро. А ті молоді хлопцї, що так безмежно весело бавили ся на скромнім принятттю спосібні до далеко більших і одвічальнїйших становищ, чим тепер займають. Кобы нинїшний день був для нас в розумінню Гете добрим »днем вчерашнїм« в недалекій будучности.

в критичних хвилях. В сьому світлі представить й военна історія його значінне в теперішній світовій війні.

Нові перспективи.

Після урядових оголошень про нормованне прав і обовязків на занятих австро-угорськими військами областях, де при кінці зроблено замітку, що українська мова мати-ме на українських землях ті самі права горожаньства, що й польська в польських областях, дізнаемось про дальше розвиванне, краще кажучи — розгалуженне тої провідної думки.

В останніх днях читали ми в польській пресі розмову з п. ґенеральним ґубернатором зайнятих Австро-Угорщиною областей. Отсей високий достойник висловив ся в супереч історичній й дійсній правді в тім змислі, що Холм є старим огнищем польської культури.

Отсеї основно хибної думки не будемо оспорювати бо воно й так на нїщо не здалоб ся, коли без огляду на фактичний стан мае бути в обсязї австро-угорської окупації переведена ще й польська окупація.

Зновуж вчерашні польські щоденники принесли нові звістки, які кождого Українця мусять переняти жахом і жалем. Начальник штабу ґенеральної ґуберні п. полк. Гавзнер уважав за потрібне подати деякі свої спостереження й замітки представникови польської преси. Узмістовленне тих заміток дасть ся замкнути в отсих рамках, іменно зроблено Полякам надію на переведенне нового спису в Холмщинї і правдоподібне адміністраційне злученне занятої части української Волинї з Польським королівством.

Що-до урядово приречених вже прав українській мові в українських областях, почули ми тепер ось такі слова: »на основі статистики видасть ся відповідні зарядження, шануючі мову руської людности.

Коли до тої приманчивої картини уявимо собі, що в зайнятих областях оперують вже польські урядники, які запевне, будуть переводити й новий спис,

Тому з усіх обмежень мусимо шукати дороги ратунку. Всї наші організації повинні піднести голос протесту, не тільки перед державою, що мае нас боронити але й перед світом.

Зновуж від нашого представництва мусимо вимагати, щоб поробило усї кроки з цїлю відвернути небезпеку, щоб ми правдоподібно не нашли ся перед новим роздїлом української історії, коли зникнуть всї історичні назви, як Галичина, Холмщина, Волинь..., а перед лицем Европи у всім своїм рості стане тільки гноблена й винародувлювана Українська Македонія.

НОВИНКИ.

— **Рік тому...** Як раз рік тому, дня 14. жовтня 1914 приїхали до Львова посли до думи Демидов, Крупенській, і предсїдатель третьої думи Хомяков. Приїхали вони, щоб звидїти »русскій« город, — а звідси удатись в дальшу агітаційну дорогу до східної Галичини. В москвофільськім таборі заметушилось: одна за другою їхали повозки перед палату ґенерал-ґубернатора, Дудикевич гонив по руській улицї в ґальовому убранї, ще інші прислужники робили порядки по »русских« обществах. Зоря слави Дудикевича яснїла над ним тоді ще ясним проміннем. Не предчував він ще здаеть ся, що небавом возьмуть власть у свої руки інші »круки«, що густими рядами почали стягатись у Галичину із всїх сторін Росії. 23. вересня після обняття уряду ґенерал-ґубернатора гр. Бобрінським Дудикевич на чолї »Народного Совѣта прикарпатской Руси« зложив від русских львівських інституцій та русского народа чолобитню цареви, та просив гр. Бобринського переслати заяви вірности та преданности у Петроград.

І вже ликували чорносотенцї та наймити царославя. »Прикарпатская Русь« з 13. жовтня м. р. пише про нашого Митрополита між іншим: Як полїтик гр. Шептицький відзначав ся своїм безграничним руссофобством та незахитаною вірностю Габсбурській Династії. Він разом з австрійським Наслїдником Престола бл. п. Франц Фердинандом мрів побідоносно вступити в Золотоверхий Київ, і тут перед софійським собором проголосити у перве над кручами Днїпра многолїтствіє свому Монарсї та Габсбурській Династії.

Не предчувала здаеть ся »стара грішниця«, що її пановання не довге, та що »побідоносність« російських військ узрзеть ся в Карпатах...

— **Примір гідний наслїдування:** Український Комітет церковний в Празї, прислав 40 К, а Всч. о. Стернюк з Пустомит 25 К на школу ім. Б. Грінченка у Львові.

— **Лист від Редакції.** До тов. Виш. голови »Руської Акад. Помочі« у Львові! На адресу »Ruska Akademiczna Pomicz u Lwowi«, надійшов лист з почтової щадниці у Відні. Зміст листа: Запросини до субскрипції на треттю австрійську военну позичку. Форма листа: Друк але польський. Чи маемо Вам сей лист прислати, чи вісілати його посилаючому з допискою »Unleserlich geschrieben. Unzulässig!?

— **Атентат на епископа.** З Вашінґтону доносять, що до епископа з Вінони, коли він читав службу Божу, стрілив оден сьвященик з його епархії. Куля лишилась в грудях. Лїкарі сподїють ся вдержати епископа при життю. Причина атентату незвісна.

— **Патіотичне селянство.** Село Любінок малий і Косівець за почином Вис. Пов. Отця Добродїя Омеляна Марчака-Баранецького, прислало для наших захоронок 11 мішків бульби. За той щедрий дар, заряд захоронок складае сердечну подяку жертводавцям як і Вис. Пов. Др. Летнерони, комендантови шпиталя Любіня великого, що позволив сї віктуали на військових фірах перевести до Львова. Жертви принимае п. Евгенія Гриньовська при вул. Глубокій ч. 21.

Стефан Чарнецький.

З НЕВИСЛАНИХ ЛИСТІВ.

Ще нинї снить ся менї сталь блискуча
І проникливий куль ворожих свист;
Вітром над нами пролїтала туча,
Клали ся люди, як осїнний лист.
Потому втихло. Холод, шум, знемога,
Біль, сон, безтяма а у грудях жар —
І довга довга як вічність дорога
І небо чорне від навислих хмар...

Лютив ся холод... На мужицькім возї
Везли нас з поля через села, ліс;
Товариш глухо стогнав по дорозї,
Зломану руку й кулю в грудях віз...
Добились вози. Взяли нас в кімнати,
Старий монастир став нам за шпиталь;
Пожовклі стіни, мури, вікна, крати —
Усьо на душу навівало жаль...

Чи знаеш сум шпитального склепіння,
Де виграе біль зі всїх сторін?
А в воздусї дрожать самі терпіння
І зимна смерть чаїть ся коло стін —
Вокруг тебе зболїлі, сонні очи,
А в них безсилле, втома, туга, жаль —
І тобі все здаеть ся серед ночи:
Чийсь стогін втих, хтось знов відходить [в даль.

Потому йдуть тупі години скуки,
Що сушать мозок, в кусні серце рвуть,
Числиш на стелї риси, щерби луки —
А кожда твоя думка наче ртуть...
То знову душу окриляє туга
За всім, що згасло з чаром давних лїт.
І виринае з мраки: спомин друга,
Молоді мрії, як весняний квіт.

І ти — в тій келії — моя добра доле —
Нераз у снї відвідуеш мене,
Потім обое йдем в далеке поле,
Де осінь тихо зжовклий лист жене...
Самітно мріють верби придоріжні,
Їх шум розносить вітер по полях,
А перед нами дві, стежки розбіжні —
І душу дивний заливае страх...

Минае сон. Крізь вікна у кімнату
Впадае блеск свитання. День іде,
Ті самі тіни перейдуть крізь хату,
Ту саму скуку вечір приведе.
Так волїчеть ся час. Одна картина
Перед очима вічно тут стоїть,
Лїнивим кроком переходить днина
І всї ми вірим, що забув нас сьвіт...

Онодї рано принесло новину:
Зі сну збудив нас розплаканий дзвін,
В вікнї білїло: сніг покрив хатину,
Що притулилась до шпитальних стін...
Зима. Вже певно забілїли гори,
Може замовкли й шуми наших рік,
Лиш зеленїють смерекові бори —
Як символ того, що триває в вік...

Іде зима з предовгими смерками...
Заки у печі спопелїе грань,
Спомини добрі сірими нитками
Оснують душу в думань срібну ткань
Мороз інеем ме всрібляти поле
І білі квіти на вікнї вітне —
В таку годину — моя ясна доле —
Може згадаеш всїх їх — і мене!...

— Пригода саксонського короля. Онодї мав саксонський король цікаву пригоду. На проходї увидїв він дві особи в російських мундурах, що сиділи в укритю в кущах при дорозї. Підійшовши до них промовив король по російськи. Виявилось, що се жовніри, — а втікли вони з табору полонених. Оден офіцер з королївського окруження відставив їх назад до їх табору.

— Англійське здичіне. Минувшої неділї відбувалось в каплиці німецького посольства в Льондонї богослуженне для німецьких підданих. До каплиці війшло двох Англійців, щоб спровокувати пастора та публику. Оден з них відозвав ся голосно до пастора: »Чи будете вести богослуженне в англійській мові?« Пастор відповів коротко, та рішучо: »Ні!« Англієць звернув ся тепер до пастора з словами: »З приводу нападу ваших цепелїнів на Льондон візвіть присутних, щоб наклеймували сей наїзд повстанне з місць«. Пастор відповів на се, що сього не зробить. Почувши се Англієць, станув на степенї вівтаря, та в острих словах почав лихословити німецького цісаря. — Ось маємо свіжий примір англійської »чемности«, що не пошанує навіть святого місця та коронованої голови.

— Максимальні ціни за трумни. Коли вже все подорожіло, постарались і погрібові заведення, щоб також і смерть в теперішній добі дорожнечі не була дешевою. Піднесли проте значно ціну за трумни і то головно за ті, що були доси найдешевші. Так прим. за трумну за котру давнійше плачено кільканайцять марок — треба нині заплатити вісїмдесять і більше марок. Щоб запобічи надужитям, магістрат німецького міста Єни видав максимальний цінник на найскромнійші трумни, установляючи для них ціну 16 марок.

— Монархістичні стремління в Китаю. Після рішення китайської державної ради має суспільність через загальне голосованне виявити свою думку, чи хоче дальше вдержати републиканський устрій, чи домагаєть ся привернення цісарства.

Кандидатом на престол бувби теперішний президент.

— Пять разів засуджений на смерть. В Альнштайні перед тамошнїм военним судом станув 20 лїтний парібок Сова. В ночи на 22. липня с. р. замордував він властительку торговлі, трох її дїтей, та її сестру, забираючи при тім 320 марок. Воєнний суд засудив його пять разів на кару смерти. Проти вироку не прислугує обжалованому ніяке правне средство.

— Москалї про німецького цісаря. »Русское Слово« приносить в одному із послїдних чисел слїдуючу характеристику цісаря Вільгельма: Цісарське авто жене скоро та безупину днем і ночію з одного кінця в другий боєвої лїнії. Цісар являєть ся неожидано в Варшаві, в Модлїні, в Ковні між своїми жовнїрами бесїдує з ними довго, велить припроваджувати собі цілі відділи, говорить на улиці з »постом«, офіцером. Він питаєть ся жовнірів, чи знають де йдуть, длячого бють ся, яку ціль має теперішня війна, чи мають довіря до своїх полководців, чи мають які жалї до своїх наставників. Раз сказав цісар до невеликої групи жовнірів: Ідіть та скажіть своїм товаришам, що я є між вами, що всї мої думки при вас; скажіть їм, що вони небавком дістануть лїпші та вигіднїйші дороги, лїпше узброєние. Будьте супокійні, та вірте мені, подумайте, скільки ми вже побід віднесли, які области запали, — та буде ще лїпше, я вам за се ручу. А думайте все про те, що я все виджу, та про все стараюсь«.

Цісар бажає собі, щоб на полях битви, в здобутих кріпостях, становисках, стрілецьких окопах все повістало в первіснім станї аж до його прибуття; він хоче оглянути власними очима вбитих, знищені рови, розбиті армати, поторощений бетон, дїлання вибухів — та ніколи не дасть на себе ждати. В Модлїні явив ся він як раз шість годин про здобуттю кріпости. Часто знають про його приїзд лиш деякі ґенерали: він являєть ся досвіта, коли жовнїрі лежать ще оповиті твердим сном, переходить поле битви, жадає докладних пояснень. Де небудь побачить промах, потягає виновника до відвічальности, без згляду на військовий степень та шаржу. В тім згляді є він невмолимий. »Для нерішучих нема у нас місця« — зказав цісар. »Народ дав нам подиву гідних жовнїрів, а Круп подиву гідні армати. Отже й провідники мусять бути такими«.

Иншим разом зказав знов так: »Всї наші побіди в Росії — се гарна будова, котрій бракує тільки покриття. Робіть так, щоб дах був незадовго готовий, а тоді наше велике діло буде покінчене. Бийте російські війська, шукайте нагоди, щоб їх бити«.

— Політичний танець. »Corriere della Sera« доносить, що в Атенах після уступлення Венїцельоза вечером славна танечниця Ізидора Дунсак розпочала на улицях старо-грецької столиці оригінальну манїфестацію в честь уступившого політика. Одїта по старо-грецьки, при звуках грамофону виводила старо-грецькі танці, держачи в руках портрет Венїцельоза. Цілю її виступу було вібрати товпу народа та піти з ним під дім Венїцельоза. І дїйсно зійшлось много цікавих, але тільки частина пішла за танечницею, що співаючи марсиліянку, попровадила своїх приклонників перед дім Венїцельоза. Тут вручено йому китицю цвітів. Венїцельоз був дуже зворушений тим об'явом симпатії, але як осторожний полїтик не хотїв датись осмішити ся та не вийшов на балькон, щоб подякувати і при сїй нагоді промовити до товпи. Танечниця ходила відтак по публичних льокалях, стараючись всюди викликати манїфестацію в честь Венїцельоза, та вкінці поліція візвала її, щоб вернула до гетелю.

БІБЛЇОҐРАФІЯ.

Вийшла 3-тя книжка **»La revue ukrainienne«** за місяць вересень. **Зміст:** A. Seelieb: A ceux qui m'en vulent. L'Ukraine et les Ukraniens.—A. Seelieb et le Dr. M. Lozinski: Le maitre et son disciple,—Viatcheslav Potapenba: Dans les nouveaux nids.— Revue des Revues. — Bibliographie. — Cronique. — Documents.

Ukraina und ihre inter nationale Bedeutung von Hofrat Dr. J. Puluj Hochschulprofessor in Prag.

ОПОВІСТКИ.

+ З Товариства „Просвіта". Головний Видїл Товариства »Просвіта« подав до відома, що бібліотека і безплатна позичальня книжок Товариства (Ринок ч. 10. І. поверх) отворена від дня 15. с. м. постійно кождого дня від год. 3—6. вечером. Канцелярія Товариства »Просвіти« за р. 1915. не була в силї досї полагодити замовлень на Віден. Календар »Просвіти« з тої причини, бо календарі вислані зелізницею в Відня ще 10. вересня до тепер до Львова не наспіли.

+ Доповняючі вписи для дївчат до першої кляси школи У. П. Т. ім. і Льва у Львові на Личакові відбудуть ся в днях від 9—15 жовтня 1915 в шкільнім льокали при ул. Курковій ч. 34 І. пов. від год. 8—11 перед пол.

+ В Комісаріяті Українських Січових Стрільців у Львові про ул. Зіморовича ч. 20. партер, можна набувати по 20 сот. за штуку нові воєнні відзнаки видані Боєвою Управою У. С. С. у Відни о народній красї з написом »У. С. С. 1914«. Чистий дохід з розпродажі тих відзнак призначений на фонд інвалідів Українських Січових Стрільців.

+ Пані (так з курсом, як і без курсу), котрі хотїлиб вступити, яко сестри до »Укр. Самаританьскої помочи« зволять сейчас зголосити ся в шпитали ул. Коперника ч. 36. Управа.

+ Українська Самаританьська Поміч просить о дальші жертви як в грошах, так і в натураліях, а передовсїм потрібні суть подушки, бульба, капуста і овочі.

+ Курс для неграмотних. З днем 1. падолиста с. р. розпічне ся наука в школї народній ім. Б. Грінченка на передмістю Городецькім, коли до сеї пори зголосить ся відповідне число петентів обох полів. Ся наука буде відбуватись в двох відділах, осібно для мужчин, а осібно для женщин, кождої неділї пополудни від 4 до 6 години.

Вписи на сю науку буде приймати підписаний управитель школи в своїй канцелярії кождої неділї перед полуднем аж до 1. падолиста.

М. Сіяк, управ. школи.

+ Вписи до гімназій та учит. семинаря у Стрию. Вписи до ц. к. обох гімназій в Стрию відбувають ся і будуть відбувати ся безперервно в канцеляріях Дирекцій. Іспит вступний, який мають право здавати також ті що скінчили лиш III кл. нар. шкіл, відбуде ся в пятницю 8. X. 1915. В суботу 9. X. буде початкове Богослуженне. В понеділок 11. X. почнеть ся правильна наука. Просить ся Вс. Духовеньство та світську інтеліґенцію повідомити об сїм стрийських учеників які пробувають в їх місці побуту, а також заохотити до участи в шкільній науцї.

ДО ВП. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

Просимо залягаючих Вп. Передплатників ласкаво сейчас вирівнати, як також відновити передплату — бо на кредит не можемо дальше висилати нашу часопись.

Послїдні вісти.

Болгарсько-сербська війна!

Болгарське військо заатакувало Сербію!

ПАРИЖ: Аґенція Гаваса доносить в Нїшу під датою 12 с. м.: Сербське пресове бюро доносить: Болгари заатакували нас на фронті Княжевичу.

...ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ

з дня 13. жовтня 1915.

На російськім фронті.

Біля Бурканова над Стрипою відкинули австро-німецькі батальони по раз четвертий вчера згадуваний російський наступ.

Впрочім на північнім фронті нічо істевного.

На сербськім фронті.

Наші наступи поступають всюда вперід мимо сильного опору неприятеля і над долішним біго Дріни відкинули наші війська Сербів в богатьох окопів.

На південь від Білгороду здобули ми кілька завзято боронених неприятельскіх становиск. Сербські протинаступи ламались безустанно серед великих втрат неприятеля.

Розпочав ся воєнний стан між Сербією а Болгарією. Як раз йдуть бої на границі.

Порядок поїздів.

Час приїзду і відїзду почтових поїздів у Львові важний від 1. жовтня 1915.

Середно-европейський час.

До Львова приходять в напрямі:

з Перемишля: 6·00, 7·28, 6·08, 6·45.
„ Станиславова 5·53. 5·12.
„ Самбора 9·38.
„ Стрия 8·05, 4·48.
„ Підгаєць 11·24.
„ Рави Руської 5·00.

Зі Львова відходять в напрямі:

до Перемишля 9·09, 8·55, 10·57.
„ Станиславова 9·40, 4·00 7·15.
„ Самбора 2·16.
„ Підгаєць 4·38.
„ З Рави Руської 11·45.

УВАГА: Нічна пора від 6·00 вечер до 5·59 рано назначено товстими числами.

Видає і відвічає за ред.: др. Сидір Голубович. З »Друкарні Львівської«, Львів, Коперника 11.